
Medisinsk etterutdanning i Norden

TEMA

Definisjon

Etterutdanning er de formelle og uformelle aktiviteter en yrkesaktiv lege deltar i for å opprettholde og utvikle sin kompetanse ut fra eget og virksomhetens behov.

Etterutdanningen spenner over en rekke ulike kompetanseområder som, i tillegg til de rent medisinske, inkluderer for eksempel ledelse og administrasjon, etikk, kommunikasjon og kunnskap om legerollen. Legens utvikling som profesjonell yrkesutøver er således en kompleks og mangefasettert prosess som involverer medisinske, personlige, organisatoriske og sosiale elementer, som alle innvirker på yrkesutøvelsen gjennom uformell og formell læring. Moderne etterutdanning påvirkes av et økende behov for samhandling med andre profesjoner for å oppnå høy kvalitet på behandlingen.

Mål

Målet for etterutdanningen er kontinuerlig å tilegne seg den kompetanse som er nødvendig for å kunne mestre de oppgaver og utfordringer man møter som lege, ut fra ønsket om å kunne gi pasientene optimal behandling.

Kompetanse som lege innebærer også kunnskap om behandlingsmulighetene og nødvendig kompetanse til å sørge for at pasienten får behandling på riktig nivå.

Voksenlæringens pedagogikk

Legers etterutdanning må ta utgangspunkt i legen som hovedansvarlig og autonom i planlegging av egen utdanning.

Moderne tenkning omkring profesjonsrettet etterutdanning bygger på begrepet voksenlæring. Det tar utgangspunkt i at den enkelte profesjonelle yrkesutøver selv er den som kan identifisere sine læringsbehov slik disse kommer til syne i det daglige

arbeid med pasienter, som kan beskrive egne læringsmål, gjennomføre læringstiltak og evaluere resultatet. Det er dette som kalles selvstyrt læring. Det inkluderer også at man aktivt søker støtte og råd hos sine kolleger for å få en best mulig vurdering av læringsbehov og -resultat (peer assessment). Den selvstyrte læringen er en kontinuerlig prosess som i prinsippet er lik enten det dreier seg om relativt begrensede eller mer omfattende læringsbehov. Den bygger på bevisst planlegging og gjennomføring av læringsaktiviteter, der utviklingssamtaler eller samtaler for utdanningsplanlegging er viktige hjelpemidler.

Organisering og ledelse

Profesjonen selv må ha en ledende rolle i organiseringen av etterutdanningen.

Planlegging, innhold og gjennomføring av etterutdanningen må ha en klar faglig forankring, uten påvirkning av ikke-faglige interesser, og det må være full åpenhet om læringsmål og metoder. Dette er ikke til hinder for at myndigheter og relevante organisasjoner er aktive medspillere i organisering, oppbygging, finansiering og drift av virksomheter som har etterutdanning som hovedformål.

Former for etterutdanning

Det er læringsutbyttet og ikke type etterutdanning som er avgjørende.

Det skilles vanligvis mellom formell (f.eks. kurs og konferanser) og uformell etterutdanning (f.eks. lesing av medisinsk litteratur, uformelle møter og konsultasjoner med kolleger og andre). Den kontinuerlig læring ”trigges” i stor grad av de problemstillinger man møter i sitt daglige arbeid. Dette understreker arbeidsmiljøets betydning for å sikre og utvikle medisinsk kompetanse. Dokumentasjonssystemer for etterutdanning som dreier valg av etterutdanning vekk fra det som oppleves som mest utbytterikt til fordel for tiltak som er lette å dokumentere, må unngås.

Finansiering

Finansiering av etterutdanning skal normalt være en integrert del av et lands helseutgifter, uansett finansieringsform. Finansiering av etterutdanning er et arbeidsgiveransvar. For leger som driver selvstendig virksomhet, må utgifter til etterutdanning tas med når honorarenes størrelse fastsettes. Tilbud basert på sponning, f.eks. fra farmasøytisk industri, skal ikke ekskluderes fra etterutdanningstilbudet, men er et supplement når det ellers fyller krav til faglighet og uavhengighet, dvs. normalt vanlige kvalitetsmål styrer innholdet og krav til faglig objektivitet og faglig styring er ivarettatt. Det må være full åpenhet om hvem som finansierer og på hvilken måte aktivitetene er finansiert.

Ansvar og frivillighet

Ønsket om å gi pasienten helsetjenester av høy faglig kvalitet er grunnfestet i den profesjonelle holdning. Etterutdanningen må bygge på den enkeltes vurdering av nødvendig faglig egenutvikling og virksomhetens behov. God etterutdanning bygger på frivillighet, som et viktig element i den selvstyrte læringen. Den må planlegges og bør dokumenteres. Effekten på kvaliteten i helsetjenesten av resertifiseringsordninger, slik vi kjenner dem i dag, er usikker og kan neppe forsvares i forhold til det byråkrati slike ordninger genererer.

Dokumentasjon av egen etterutdanning

Legenes profesjonsorganisasjoner bør bidra til at leger kan få dokumentert sin etterutdanning på en hensiktsmessig måte. Det er spesielt viktig å utvikle dokumentasjonsformer for mer uformelle læringsformer som man vet er effektive i videreutdanningen, for eksempel gruppebasert læring, studier basert på egne definerte læringsbehov, studiebesøk, hospitering, deltakelse i kvalitetsutviklingsprosjekter mv. Føring av loggbok for de ulike læringsaktiviteter kan være en hensiktsmessig metode for dokumentasjon av egen aktivitet. Målet for et bedre dokumentasjonssystem er at legen får rimelig uttelling for ulike aktiviteter i forhold til oppnådd læring. Målet må være at legen i større grad blir i stand til å dokumentere økt *kompetanse* og ikke bare *deltakelse* i ulike utdanningsaktiviteter, og slik utvikle en "portefølje" for egen læring som gir mulighet for å sammenlikne egen utdanningsaktivitet med kollegers.

De nordiske legeforeninger vil samarbeide om utvikling av et dokumentasjonssystem som vektlegger planlegging, gjennomføring og måloppnåelse for den enkelte lege.

Publisert: 30. juni 2000. Tidsskr Nor Legeforen.

© Tidsskrift for Den norske legeforening 2026. Lastet ned fra tidsskriftet.no 14. juli 2026.